

İNSAN VE SAĞLIK

Doç. Dr. Ferda Şenel
f.senel@excite.com

Benler

Vücudumuzun hemen her yerinde görülebilen benler derinin bir çeşit iyi huylu tümörleri. Benler, kimi zaman insanları korkutmuş kimi zaman da moda olmuş. Bir zamanlar kadınların yanaklarına ben gibi görünen benekler yapması, çekici görünmek için kullanılan yaygın bir modaydı. "Nevus" olarak da adlandırılan benler, derinin üst tabakasında bulunan "melanosit" isimli hücrelerden köken alıyor, bu hücrelerse deriye rengini veren melanin isimli boya maddesini içeriyorlar. Derinin her yerinde meydana gelebilen benler, mukozalarda örneğin ağız içinde bile görülebilirler. Bazı benler kahverengi, basit bir leke görünümündeyken bazıları da yüzeyden kabarık kubbe biçiminde ya da saplı olabiliyor. Çok açık tonlardan koyu kahverengiye hatta siyaha kadar değişen renklerde görülebiliyorlar. Benlerin neden oluştuğu tam olarak bilinmiyor. Oluşum mekanizmasında genetik nedenlerin ön planda olduğu düşünülüyor. Bir kısmı doğuştan olan benler sonradan da ortaya çıkabiliyor. Güneş ışınlarının "ultraviyole" etkisiyle ya da yaşa bağlı ortaya çıkabilen benler bazen de karaciğer gibi organların hastalığına bağlı oluşabiliyorlar.

Vücudun herhangi bir yerinde oluşan benin kansere dönüşme riski, en önemli kaygılardan bi-

ri. Genel olarak benlerin kanserleşme riski %1 civarında kabul ediliyor. Ancak yarım santimden büyük benlerde bu risk biraz daha artıyor. Ayak tabanı gibi basınca ve yıpranmaya maruz kalan bölgelerdeki benlerde de kanserleşme riski diğerlerine oranla yüksek. Benlerin görünümüne bakarak kanserleşme riskini bir ölçüde anlamak mümkün. Cilt yüzeyinden kabarık saplı benlerin kanserleşme riski, yüzeye aynı hizadaki benlere göre daha düşük. Koyu renkli ya da içinde birden fazla renk olan, yani renk düzensizliği bulunan benler tehlikeli. Benlerin sınırlarının düzensiz olması da diğer bir risk faktörü. Benin durup dururken kısa bir süre içinde büyümeye ya da renk değiştirmeye başlaması, veya kanaması da endişe verici bir durum. Böyle durumlarda en kısa zamanda bir cilt uzmanına başvurmak gerekiyor.

Toplum da yaygın olan bir inançlardan biri de benlerin çıkarılınca kanserleşeceği endişesi. Ancak bunun aksine, benler tam olarak deriden çıkartıldığında hiç bir tehlikesi bulunmuyor. Böylece kanserleşme riski de ortadan kalkıyor. Benlerin kısmen çıkartılması veya kesilmesi tehlikeli. Genetik kökenli oldukları için benlerin oluşumunu tam olarak engellemek mümkün değil. Ancak kanserleşme riskini azaltmak için alınacak en önemli önlem, özellikle sıcak yaz günlerinde güneş ışınlarının doğrudan etkisinden korunmak. Benleri kaşımak veya koparmak da oldukça zararlı. Vücudunda çok sayıda benleri olanların yılda en az bir kez doktor kontrolünden geçmeleri öneriliyor.

Yüzdeki İstenmeyen Kılarlar

Kadınların neredeyse yarısında vücudun çeşitli yerlerinde istenmeyen kıllar bulunuyor. Bacaklardaki kıllar değişik yöntemlerle alınsa da yüzdeki kıllar genellikle can sıkıcı ve çözümü zor bir problem oluşturuyor. Genellikle cilt rengiyle paralellik gösteren yüz kılları esmer kişilerde daha fazla görülüyor. Yüzdeki kıllanma hormonal etkilere bağlansa da birçok

kez nedeni tam olarak ortaya konulmuyor. Genetik yatkınlık en önemli neden olarak gösteriliyor. Aşırı kıllanma bazı hastalıkların belirtilerinden biri de olabilir. Özellikle yumurtalıklardaki sorunlar vücudun hormon dengesini değiştirerek yüzde kıllanmaya neden olabiliyor. Bu nedenle yüzde aşırı kıllanması olan kadınların hekim kontrolünden geçmesi gerekiyor. İstenmeyen kılların tedavisindeki en önemli basamak, altta yatan nedenin bulunması. Eğer hormonal bir neden veya başka bir hastalık bulunursa bunu tedavisi gerekiyor. Neden bulunamadığı durumlarda değişik tedavi yöntemleri var. Lazerle epilasyon bu yöntemlerden biri. Uzmanlar tarafından uygulandığında güvenilir bir yöntem olan epilasyon kıl köklerini yakıp yok ederek etkisini gösteriyor. Lazer epilasyona seçenek olarak ilaç tedavisi de gündeme geldi. İlk olarak ABD'de üretilen ve son yıllarda yaygın kullanım alanı bulan "eflornitin hidroklorid" ilacı, yüzde istenmeyen kılların büyümesini engelliyor. Krem şeklinde olan bu ilaç kıl büyümesini harekete geçiren enzimi bloke ederek etkisini gösteriyor. İstenilen etkinin görülmesi 2 ay kadar sürebiliyor.

Saman Nezlesi

Havaların ısınmasıyla doğada büyük bir değişim yaşanıyor. Çiçekler açmaya, ağaçlar yeşillenmeye başlıyor. Bir çok şaire ilham kaynağı olan bahar ayları bazıları içinse hayatı çekilmez hale getiriyor. Polen alerjisi veya saman nezlesi olarak bilinen rahatsızlık baharla beraber başlayıp havalar soğuyana kadar devam ediyor. Ağaç veya çiçeklerdeki polenlerin yol açtığı bu duruma "histamin" denilen bir molekül yol açıyor. Havada uçan polenler burun ya da göz hücrelerine temas ettiğinde düşman olarak algılanıyor ve şiddetli bir reaksiyona yol açıyor. Bu kişilerde polenlere karşı antikor oluşuyor. Bu antikorlar, polenle birleştiklerinde "mast hücresi" denilen özel hücrelerden başta histamin denilen bazı moleküllerin salgılanmasına yol açıyorlar. Salgılanan bu moleküller dokularda reaksiyona yol açarak burun akıntısı, tıkanıklık, kaşıntı, göz yaşarması ve kızarması gibi şikayetlere neden oluyor. Her on kişinin birinde görülen saman nezlesinin en önemli tedavisi alerji yapan etkenden korunmak. Polenlerin havada uçuştığı dönemlerde açık havada çok fazla vakit geçirmemek, kapı ve pencereleri kapalı tutmak kişiyi bir ölçüde koruyabiliyor. Saman nezlesinde kullanılan ilaçların başında histamin molekülünün etkisini bloke eden "antihistaminik"ler geliyor. Alerji şikayetlerini azaltan bu ilaçların en önemli yan etkisiyse uyku getirmeleri. Bu nedenle bu tür ilaçları, araba kullanmak gibi çok dikkat gerektiren işler yaparken kullanmak tehlikeli olabiliyor. Burun tıkanıklığını açmak için "dekonjestan" denilen ilaçlar kullanılabiliyor. Ancak bu ilaçların 3-4 günden fazla kullanılması sakıncalı. Burundaki mast hücrelerinde histamin sentezini azaltan burun spreyleri de oldukça etkili. Bunlar uzun süreli kullanılabiliyor. Ağzıdan alınan steroidler alerjik reaksiyonu kontrol altına alan etkili ilaçlar arasında. Steroid türü ilaçları artık spray şeklinde burundan vermek de mümkün. Bu spreylerin etkisi birkaç gün içerisinde görülüyor. En sık görülen yan etkileriyse burunda yanma hissi ve kanama.

Hayat kalitesini düşüren saman nezlesi esas olarak genetik yapıdan kaynaklanıyor. Bu kişilerin ailelerinde genellikle başka alerjik kişiler de bulunuyor. Saman nezlesi olan kişide alerjik astım veya başka alerjilerin görülme olasılığı da yüksek. Bu tür hastalıkların teşhisinde özel bir antikor türü olan IgE miktarının tayini önemli. Her türlü tedavi seçeneğine rağmen saman nezlesinin en önemli tedavisi alerjiden, yani polenlerden mümkün olduğunca uzak durmak.

Vizite Ücretsizdir!..

Yaşım 18. Ancak köselik mevcut bende. Acaba sebepleri neler? Ya da yaşım mı erken? Ya da nasıl bir tedavi var?

Köseliğin nedenlerinden biri gecikmiş ergenliktir. Testosteron düzeylerinin yeterince yükselmemesine bağlı olarak yetersiz kıllanma görülebilir. Çeşitli hastalıkların yol açtığı hormonal eksikliklere bağlı köselikte testosteron hormonu verilerek kıllanma sağlanabilir. Ancak köseliğe neden olan

faktör tam olarak bulunmadan tedavi önermek mümkün olmaz. Köselik şikayeti olan kişinin bir endokrinoloji uzmanı tarafından incelenmesi gerekir.

Klinefelter sendromuna bağlı olarak ömür boyu virilen kullanıminin ne gibi sonuçları ve riskleri vardır, bunun yerine başka bir şey önerilebilir mi?

Klinefelter sendromu erkeklerde görülen ve kromozom

sayısındaki fazlalığa bağlı bir hastalıktır. Bu kişilerde fazladan bir "X" kromozomu vardır, yani genotipi 47 XXY'dir. Bu kişilerde erkek görünümünü vermek için testosteron vermek gerekir. Kas içerisine her iki haftada bir yapılan "testosteron enanthate" iğnesi kişide erkek dış görünümünü sağlamak için yeterlidir. Uzun süreli kullanımlarda karaciğer fonksiyonlarının takibi gerekir. Tedavi mutlaka uzman doktor tarafından uygulanmalıdır.